võivad päritoluriik või vastuvõttev liikmesriik kehtestada asukoha muutmise suhtes ükskõik milliseid tingimusi või loanõudeid?

c) Kas EÜ artikleid 43 ja 48 võib tõlgendada nii, et nende alusel on ühenduse õigusega vastuolus siseriiklikud õigusnormid või siseriiklik praktika, mis teevad äriühingutel vahet seoses neid puudutavate õiguste kasutamisega selle alusel, millises liikmesriigis nad asuvad?

Kas EÜ artikleid 43 ja 48 tuleb tõlgendada nii, et nendega on vastuolus siseriiklikud õigusnormid või siseriiklik praktika, mis takistavad Ungari äriühingutel viia oma asukohta üle teise liikmesriiki?"

II. Hinnang

A. *Esimene küsimus*

5. Esimese küsimusega soovib eelotsusetaotluse esitanud kohus teada, kas eelotsusetaotlus on vastuvõetav esimese astme kohtu otsuse peale esitatud apellatsioonimenetluses, kui esimese astme kohtu ega ka apellatsiooniastme puhul ei ole tegu võistleva menetlusega. Nii alustab eelotsusetaotluse esitanud kohus teatavas mõttes küsimusest, kas ta võib Euroopa Kohtule küsimuse esitada. [3] Vastus tuleneb selgelt kohtupraktikast. Käesoleva kohtuasja kontekstis täitis kaubanduskohus pelgalt registripidaja ülesandeid: ta tegi „haldusotsuse, ilma et ta peaks lahedama õigusvaidlust" [4]. EÜ artikli 234 kohaldamisel tuleb see liigitada õigusmõistmisväliseks funktsiooniks, mille raames kaubanduskohtul puudub eelotsuse taotlemise õigus. [5] Kaubanduskohtu otsuse peale esitatud apellatsioonkaebuse menetlemine seevastu on EÜ artikli 234 seisukohast kohtulik menetlus vaatamata sellele, et tegemist ei ole võistleva

3 – Vt samuti nt 23. märtsi 1982. aasta otsus kohtuasjas 102/81: Nordsee *vs.* Reederei Mond (EKL 1982, lk 1095).

4 – 15. jaanuari 2002. aasta otsus kohtuasjas C-182/00: Lutz jt (EKL 2002, lk I-547, punkt 14).

5 – Eespool 4. joonealuses märkuses viidatud kohtuotsus Lutz jt, punkt 13. Vt samuti: 14. juuni 2001. aasta otsus kohtuasjas C-178/99: Salzmann (EKL 2001, lk I-4421, punkt 15); 19. oktoobri 1995. aasta otsus kohtuasjas C-111/94: Job Centre (EKL 1995, lk I-3361, punkt 11); 22. jaanuari 2002. aasta määrus kohtuasjas C-447/00: Holto (EKL 2002, lk I-735, punktid 17 ja 18); 30. juuni 2005. aasta otsus kohtuasjas C-165/03: Längst (EKL 2005, lk I-5637, punkt 25) ja 27. aprilli 2006. aasta otsus kohtuasjas C-96/04: Standesamt Stadt Niebüll (EKL 2006, lk I-3561, punkt 14).

menetlusega.[6] Seega on sellist menetlust läbiviival kohtul õigus taotleda Euroopa Kohtult eelotsust.[7] Sellest järelduvalt on siseriikliku kohtu esitatud esimene küsimus vastuvõetav ning sellele tuleb lisaks vastata jaatavalt.

B. *Teine küsimus*

6. Teiseks küsib eelotsusetaotluse esitanud kohus, kas teda tuleks pidada kohtuks, mille otsuste peale ei saa siseriikliku õiguse järgi edasi kaevata ja millel on EÜ artikli 234 kolmandas lõigus sätestatud kohustus. Võib väita, et see küsimus on vastuvõetamatu, sest sellele vastamine ei ole vajalik põhikohtuasja lahendamiseks – liiati on eelotsusetaotluse esitanud kohus esitanud ülejäänud eelotsuse küsimused sellest hoolimata. Kui on aga selge, et küsimusel on laialdasem praktiline tähtsus ühenduse õiguse ühetaolise tõlgendamise ja kohaldamise seisukohalt ning küsimuse seos asjaoludega ei ole kunstlik,[8] ei tohiks vastuvõetavuse reegleid kohaldada viisil, millega muudetakse need sama hästi kui ületamatuks. Sellepärast olen arvamusel, et kui siseriikliku kohtu ainus realistlik võimalus on esitada see küsimus sellise menetluse raames, kus vastus ei pruugi olla tingimata vajalik tema menetletava kohtuasja lahendamiseks, ei tohiks tõsta küsimuse vastuvõetavuse läve liiga kõrgele.[9]

7. Käsitletava küsimuse osas on raske näha muid realistlikke vahendeid selle esitamiseks Euroopa Kohtule, olgugi et see küsimus on eelotsusemenetluse toimimise seisukohalt selgelt asjakohane ning selle seost vaidluse asjaoludega ei saa pidada kunstlikuks. Oleks ülemäära koormav nõuda siseriiklikult kohtult, et ta kõigepealt esitaks eelotsusetaotluse vaid selleks, et küsida, kas tal on EÜ artiklis 234 sätestatud kohustus, ja seejärel – kui vastus peaks osutuma jaatavaks – esitaks tegelikud eelotsuse küsimused.[10] Sellepärast teen Euroopa Kohtule ettepaneku vastata sellele küsimusele nii, nagu ta tegi samalaadses kontekstis kohtuasjas Lyckeskog[11].

6 – Eespool 5. joonealuses märkuses viidatud kohtuotsus Job Centre, punkt 11, ja määrus kohtuasjas Holto, punkt 19.

7 – Vt ka 13. detsembri 2005. aasta otsus kohtuasjas C-411/03: SEVIC Systems (EKL 2005, lk I-10805).

8 – Vt 30. novembri 2000. aasta otsus kohtuasjas C-195/98: Österreichischer Gewerkschaftsbund (EKL 2000, lk I-10497), kus Euroopa Kohus tunnistab „üldise tähtsusega" küsimusi, mille seos kohtuasja asjaoludega on pelgalt abstraktne. Vt ka kohtujurist Jacobsi poolt samas kohtuasjas esitatud analüüs, kus ta pooldab hüpoteetiliste küsimuste kontseptsiooni kitsendavat tõlgendamist.

9 – Euroopa Kohtu praktika annab kinnitust, et vastuvõetavuse reeglite tõlgendamisel tuleb silmas pidada muude teostatavate võimaluste puudumist selliste küsimuste esitamiseks Euroopa Kohtule, arvestades siseriiklikke menetlusnorme, kohtukulusid ja menetlusökonoomiaga seotud asjaolusid. Vt nt 15. detsembri 1995. aasta otsus kohtuasjas C-415/93: Bosman (EKL 1995, lk I-4921), eriti kodakondsusklausleid puudutavad küsimused. Seda teemat on üksikasjalikumalt käsitletud käesolevas ettepanekus edaspidi seoses kolmanda küsimusega.

10 – Muud teed selle küsimuse jõudmiseks Euroopa Kohtusse on veelgi koormavamad: vt nt 30. septembri 2003. aasta otsus kohtuasjas C-224/01: Köbler (EKL 2003, lk I-10239).

11 – 4. juuni 2002. aasta otsus kohtuasjas C-99/00 (EKL 2002, lk I-4839).

8. Eelotsusetaotlusest nähtub, et sellistes kohtuasjades nagu vaidluse all olev on asjaomasel poolel õigus esitada Ítélőtábla otsuse peale kassatsioonkaebus Legfelsőbb Bíróságile (ülemkohus). Eelotsusetaotluse esitanud kohus märgib aga, et Legfelsőbb Bíróságile esitatavas kassatsioonkaebuses tuleb piirduda õigusküsimustega. Selles osas mainib eelotsusetaotluse esitanud kohus Polgári perrendtartásról szóló 1952. évi III. törvény (edaspidi „tsiviilkohtumenetlust käsitlev 1952. aasta III seadus") § 270 lõiget 2, milles on sätestatud, et „pooled, menetlusse astujad ja muud isikud, keda see otsus mõjutab, võivad esitada otsuse neid puudutava osa suhtes Legfelsőbb Bíróságile õigusküsimustes kassatsioonkaebuse lõpliku kohtuotsuse ja menetlust lõpetava kohtumääruse peale, tuues aluseks õigusnormi rikkumise". Lisaks osutab eelotsusetaotluse esitanud kohus, et kassatsioonil ei ole automaatselt täitmist peatavat toimet. Sama seaduse § 273 lõike 3 esimeses lauses on sätestatud, et „kassatsioonkaebuse esitamisel ei ole täitmist peatavat toimet, kuid poole taotlusel võib Legfelsőbb Bíróság erandkorras kohtuotsuse täitmise peatada".

9. Siiski ei kinnita need piirangud järeldust, et Ítélőtábla on „kohus, mille otsuste peale ei saa siseriikliku õiguse järgi edasi kaevata". Eeldatavasti põhineb igasugune ühenduse õiguse kehtivuse või tõlgendamisega seotud küsimus õigusküsimusel ning võib seega olla kassatsioonkaebuse ese. Peale selle on siseriiklikud menetlusnormid, mille kohaselt on sellisel kassatsioonil üksnes erandkorras täitmist peatav toime, põhimõtteliselt kooskõlas ühenduse õigusega, kui esiteks selliste õigusnormide kohaldamisel ei käsitleta ühenduse õiguse alusel esitatavaid kassatsioonkaebusi ebasoodsamalt kui siseriikliku õiguse alusel esitatavaid (võrdväärsuse põhimõte) ja teiseks ei muuda need ühenduse õiguskorra alusel antud subjektiivsete õiguste kasutamist praktikas võimatuks ega ülemäära raskeks (tõhususe põhimõte). [12]

10. Sellest, et siseriikliku kohtu otsuse peale esitatavas kaebuses tuleb piirduda õiguslike asjaoludega ja et sellisel kaebusel ei ole automaatselt täitmist peatavat mõju, ei tulene seega, et asjaomasel kohtul on EÜ artikli 234 kolmandas lõigus sätestatud kohustus.

C. *Kolmas küsimus*

11. Kolmas eelotsuse küsimus on seotud Ungari tsiviilkohtumenetluse normides loodud võimalusega esitada eraldi määruskaebus eelotsusetaotluse esitamise määruse peale. Tsiviilkohtumenetlust käsitleva 1952. aasta III seaduse §-s 155/A on sätes-

12 – Vt analoogia põhjal 16. detsembri 1976. aasta otsus kohtuasjas 33/76: Rewe (EKL 1976, lk 1989); 14. detsembri 1995. aasta otsus liidetud kohtuasjades C-430/93 ja C-431/93: Van Schijndel ja van Veen (EKL 1995, lk I-4705, punkt 17) ja 7. juuni 2007. aasta otsus liidetud kohtuasjades C-222/05–C-225/05: Van der Weerd jt (EKL 2007, lk I-4233, punkt 28).

tatud, et „eelotsusetaotluse esitamise määruse peale võib esitada eraldi määruskaebuse. Eraldi ei saa edasi kaevata eelotsusetaotluse esitamise taotluse tagasilükkamist" [13]. Nagu ilmneb, kohalduvad selles kontekstis üldised õigusnormid, mis käsitlevad täitmist peatavat toimet. [14] Eelotsusetaotluse esitanud kohus selgitab eelotsusetaotluses, et kui eelotsusetaotluse esitamise määruse peale esitatakse määruskaebus, võib seda menetlev kohus muuta eelotsusetaotluse esitamise määrust või tühistada eelotsusetaotluse ning määrata, et eelotsusetaotluse esitanud kohus peab jätkama peatatud siseriiklikku menetlust. Oma kolmandas küsimuses soovib eelotsusetaotluse esitanud kohus teada, kas sellised siseriiklikud menetlusnormid on kooskõlas asutamislepingust tuleneva eelotsusemenetlusega.

12. Jällegi võiks väita, et see küsimus on vastuvõetamatu, kuna käesolevas kohtuasjas ei ole esitatud määruskaebust eelotsusetaotluse peale. [15] Samas on määruskaebuse esitamise võimalus siseriikliku õiguse küsimus, mis on siseriikliku kohtu otsustada. Peale selle usun, et käesolevas kohtuasjas peaks Euroopa Kohus iseäranis vastu tulema siseriikliku kohtu soovidele ja kasutama võimalust anda selles küsimuses suuniseid. Põhjused selleks on samad kui need, mille alusel pean teist eelotsuse küsimust vastuvõetavaks.

13. Esiteks ei ole see küsimus ainult hüpoteetiline. See on tihedalt seotud vaidluse asjaoludega (mille tõelevastavust ei ole vaidlustatud) ning siseriiklikule kohtule antav vastus võiks kindlasti olla asjakohane seoses tema otsusega juhul, kui määruskaebus peaks esitatama – see on võimalus, mida siseriiklik kohus pidas eelotsusetaotluse koostamisel asjakohaseks. Minu arvates on hüpoteetilise küsimusega, mille vastuvõetamatuks lugemine oleks põhjendatud, tegu ainult siis, kui asjaolud ise või küsimuse seos asjaoludega kunstlik. Ainult sellistel juhtudel tulevad kõne alla hüpoteetiliste küsimuste vastuvõetamatuks pidamist õigustavad põhjused (asjaolude vääritimõistmine, enneaegse hinnangu andmine ja kuritarvitamise oht). [16] Käesolevas kohtuasjas ei lähtuks aga Euroopa Kohus õigusliku vastuse andmisel hüpoteetiliste asjaolude kontekstist, mis võiks õigusnormi tõlgendamise ja kohaldamise tegelikust kontekstist möödahiilimise kaudu mõjutada kohtuotsuse kvaliteeti ja legitiimsust. Käesolevas kohtuasjas liigitub ainus n-ö hüpoteetiline aspekt – kui eelotsusetaotluse peale tegelikkuses edasi ei kaevata, ei pruugi Euroopa Kohtu vastus lõpuks olla põhikohtuasjas vaidluse lahendamisel määrav – tegelikult pigem tinglikuks seigaks. Samas ei

13 – Peale selle on §-s 249/A sätestatud, et eraldi määruskaebuse „võib esitada ka *teise* astme kohtu määruse peale, millega *jäetakse rahuldamata* eelotsuse küsimuse esitamise taotlus" (kohtujuristi kursiiv).

14 – Vastavalt tsiviilkohtumenetlust käsitleva 1952. aasta III seaduse §-s 259 sisalduvale sättele, mida kohaldatakse eelotsusetaotluste suhtes.

15 – Komisjon on osutanud, et eelotsusetaotlus on muutunud lõplikuks. Siiski ei ole see aspekt eelotsusetaotluse osa ning minu arvates ei peaks see olema määrav küsimuse vastuvõetavuse üle otsustamisel.

16 – Vt kohtujurist Jacobsi ettepanek eespool 8. joonealuses märkuses viidatud kohtuasjas Österreichischer Gewerkschaftbund, ettepaneku punktid 53–55.

puudu sellised tinglikud seigad teistestki õigusküsimustest, millele Euroopa Kohus tavapäraselt vastab. Euroopa Kohus ei saa kunagi olla täiesti kindel, et tema vastus põhikohtuasjas lahendatava vaidluse tulemust tegelikult mõjutab. Näiteks võib siseriiklik kohus lõpuks teha kohtuasjas otsuse siseriikliku menetlusnormi alusel, kohaldamata Euroopa Kohtu vastust, mis käsitleb ühenduse õigust. See ei tähenda, nagu oleks Euroopa Kohus vastanud hüpoteetilisele küsimusele, kui see küsimus lähtus tegelikest asjaoludest, mille seos ühenduse õigusega ei olnud kunstlik. Küsimusi, mis põhinevad kunstlikel asjaoludel või asjaoludel, millel ei ole seost vastava kohtuasjaga (sellised küsimused on minu meelest hüpoteetilised ja vastuvõetamatud), tuleb eristada küsimustest, millel on seos kohtuasja asjaoludega, kuid mis ei pruugi saada määravaks selle kohtuasja lõpptulemuse otsustamisel (sellised küsimused ei ole minu meelest hüpoteetilised ja peaksid olema vastuvõetavad).

14. Teiseks on keeruline näha, kuidas see küsimus – ehkki selgelt asjakohane seoses eelotsusemenetluse toimimisega – võiks muidu Euroopa Kohtuni jõuda. Muidugi on teoreetiliselt mõeldav, et siseriikliku madalama astme kohtu menetluspool võib kaevata eelotsusetaotluse esitamise määruse edasi kõrgema astme kohtusse ning madalama astme kohus võib jääda oma eelotsusetaotluse juurde hoolimata siseriiklikest menetlusnormidest, mille kohaselt sellisel kaebusel on täitmist peatav mõju. Sellistel asjaoludel oleks apellatsioonkaebuse toime küsimus kindlasti otseselt asjakohane. Niisugune stsenaarium eeldaks aga seda, et madalama astme kohus eirab siseriiklikke menetlusnorme, teadmata, kas ühenduse õigus talle selleks voli annab. See asetaks madalama astme kohtu selgelt väga ebamugavasse olukorda. [17] Tõenäoliselt selgitab see, miks sellist küsimust ei ole kunagi Euroopa Kohtule sõnaselgelt esitatud, ehkki mitmest varasemast kohtuasjast ning teadaolevatest siseriiklikest õigusnormidest ja -praktikatest võib nähtuda, et see on tõepoolest väga asjakohane ühenduse õiguse igapäevasel kohaldamisel siseriiklikes kohtutes. [18] Sellepärast teen Euroopa Kohtule ettepaneku jätta selle küsimuse asjakohasus siseriikliku menetluse seisukohalt siseriikliku kohtu otsustada ja vastata Szegedi Ítélőtábla kolmandale küsimusele, kasutades võimalust käsitleda seda ühenduse õiguse jaoks suure praktilise tähtsusega küsimust. Nii saab

17 – Võib kaaluda ka vastupidist võimalust: kõrgema astme kohus, kellele esitatakse määruskaebus eelotsusetaotluse esitamise määruse peale, võib peatada menetluse, et paluda Euroopa Kohtult eelotsust sellise määruskaebuse vastavuse kohta ühenduse õigusnormidele. Siiski tundub ka selle hüpoteesi tõenäosus kaheldav. Lisaks, kui siseriiklik kõrgema astme kohus tõepoolest otsustaks Euroopa Kohtult eelotsust paluda, on mõistlik eeldada, et menetlusökonoomia huvides teeb ta seda siseriikliku madalama astme kohtu poolt püstitatud sisulistes küsimustes ühenduse õiguse kohta (nagu juhtus kohtuasjas 19/84: Pharmon, EKL 1985, lk 2281, kus madalama astme kohus esitas algselt eelotsusetaotluse, mis registreeriti kui kohtuasi 271/80 ja mille peale edasi kaevati ja mis seejärel registrist kustutati) või vähemalt neid küsimusi hõlmates (mille tagajärjel võidakse algne menetlusalane küsimus ise vaidlustada kui hüpoteetiline, arvestades sisulisi eelotsuse küsimusi). Selle tulemusel satuksid siseriiklikud kohtud omalaadsesse nõiaringi, mis omakorda seletaks, miks sellist küsimust ei ole Euroopa Kohtule kunagi sõnaselgelt esitatud (vt O'Keeffe, D., „Appeals against an Order to Refer under Article 177 of the EEC Treaty", *European Law Review*, 9, 1984, lk 101).

18 – Liidetud kohtuasjades 146/73 ja 166/73: Rheinmühlen (EKL 1974, lk 40) tehtud ettepanekus märkis kohtujurist Warner leheküljel 44, et selline edasikaebeõigus, mida ta peab ühenduse õigusega vastuolus olevaks, kehtib siseriiklikes menetlusnormides vähemalt mõnes liikmesriigis.

Euroopa Kohus ennetada takistusi, mis võivad edaspidi tekkida koostöös tema ja siseriiklike kohtute vahel, kelle eelotsusetaotluse esitamise määruste peale võidakse edasi kaevata.

15. EÜ artikli 234 kohaselt on liikmesriigi kohtul õigus esitada Euroopa Kohtule eelotsusetaotlus, kui ta peab oma otsuse tegemiseks vajalikuks eelotsust ühenduse õiguse tõlgendamise või kehtivusega seotud küsimuses. [19] Seega tulenevad siseriiklike kohtute volitused eelotsusetaotluse esitamiseks otse asutamislepingust. Lisaks on neil kohtutel küsimuste Euroopa Kohtusse saatmisel „kõige laialdasem kaalutlusõigus" [20].

16. Loomulikult ei ole eelotsusetaotlust sisaldav madalama astme kohtu määrus ühenduse õiguse toimel vabastatud õiguskaitsevahendite kohaldamisest, mida siseriiklik õigus tavaliselt võimaldab. [21] Eelotsusetaotlust sisaldava määruse peale edasikaebamise korral rahuldab Euroopa Kohus põhimõtteliselt siiski eelotsusetaotluse, kui eelotsusetaotluse esitanud kohus ei ole oma küsimusi tagasi võtnud. [22] Euroopa Kohus võib peatada eelotsusemenetluse kuni siseriikliku apellatsioonimenetluse tulemuse selgumiseni, kui vastaval menetlusel on täitmist peatav toime ja kui eelotsusetaotluse esitanud kohus on sellest Euroopa Kohtule teatanud: sellist teadet käsitletakse kui kaudset taotlust eelotsusemenetluse peatamiseks. [23] Siiski jätkab Euroopa Kohus eelotsuse menetlemist, kui eelotsusetaotluse esitanud kohus on seda temalt sõnaselgelt palunud, hoolimata apellatsioonkaebuse võimalikust toimest siseriiklikus õiguses. [24]

17. Otsustav küsimus on see, kas siseriiklikud menetlusnormid võivad kohustada madalama astme kohtuid peatama või koguni võtma tagasi eelotsusetaotluse olukorras, kus eelotsusetaotluse peale on esitatud määruskaebus. Seda küsimust on käsitlenud kohtujurist Warner kohtuasjas Rheinmühlen [25] – ja ma tahaksingi peaaegu anda järgi kiusatusele lihtsalt viidata tema ettepanekule, kus ta asus seisukohale, et ühegi liikmesriigi siseriiklik õigus saa ei piirata madalama astme kohtu volitusi esitada küsimusi Euroopa Kohtule. Ma ei püüagi jäljendada jõudu ja selgust,

19 – Vt samuti 9. märtsi 1978. aasta otsus kohtuasjas 106/77: Simmenthal (EKL 1978, lk 629, punkt 19).

20 – Vt 16. jaanuari 1974. aasta otsus kohtuasjas 166/73: Rheinmühlen I (EKL 1974, lk 33, punkt 4).

21 – 12. veebruari 1974. aasta otsus kohtuasjas 146/73: Rheinmühlen II (EKL 1974, lk 139, punkt 3).

22 – Eespool 21. joonealuses märkuses viidatud kohtuotsus Rheinmühlen II, punkt 3; samuti 6. aprilli 1962. aasta otsus kohtuasjas 13/61: De Geus (EKL 1962, lk 45, punkt 50) ja 6. oktoobri 1983. aasta otsus liidetud kohtuasjades 2/82–4/82: Delhaize (EKL 1983, lk 2973, punkt 9).

23 – Vt nt 3. juuni 1969. aasta määrus kohtuasjas 31/68: Chanel (EKL 1970, lk 403) ja 14. juuli 1992. aasta määrus kohtuasjas C-269/92: Bosman (kohtulahendite kogumikus ei avaldata).

24 – 30. jaanuari 1974. aasta otsus kohtuasjas 127/73: BRT *vs.* SABAM (EKL 1974, lk 51, punkt 3). Vt samuti O'Keeffe, D., „Appeals against an Order to Refer under Article 177 of the EEC Treaty", *European Law Review*, 9, 1984, lk 87.

25 – 12. detsembri 1973. aasta ettepanek kohtuasjades 146/73 ja 166/73 (EKL 1974, lk 40).

millega ta esitas argumendid, mis juhtisid ta sellele järeldusele. Selle asemel piirdun sellega, et väljendan oma nõusolekut tema ettepanekuga ja esitan mõned lisamärkused.

18. Võib esineda mitmeid põhjusi, miks madalama astme kohus võib *soovida* tühistada oma eelotsusetaotluse pärast seda, kui eelotsusetaotlust sisaldava määruse peale on edasi kaevatud. Näiteks võivad pooled olla leidnud apellatsioonimenetluse kestel muu võimaluse omavahelise vaidluse lahendamiseks. [26] Samuti on võimalik näiteks see, et apellatsioonimenetluses tehtud kohtuotsus on muutnud esitatud eelotsuse küsimused asjakohatuks, sest on selgunud madalama astme kohtusse antud hagi vastuvõetamatus. Nii võib apellatsioonimenetlus ja selle lahend tingida selle, et madalama astme kohus palub oma eelotsusetaotluse menetlemise peatada või eelotsusetaotluse isegi tagasi võtta. Siiski ei tohiks siit järeldada, et on asjaolusid, mille korral kõrgema astme kohtu otsus võib *kohustada* madalama astme kohut seda tegema.

19. Liikmesriigi madalama astme kohtu võimalus suhelda otse Euroopa Kohtuga on ühenduse õiguse ühetaolise tõlgendamise ja tõhusa kohaldamise jaoks eluliselt tähtis. Samuti on see vahend, mis muudab kõik siseriiklikud kohtud ühenduse õiguse kohtuteks. Eelotsusetaotluse kaudu saab siseriiklik kohus osaks ühenduse õiguse diskursusest, olemata seejuures sõltuv riigi teistest ametiasutustest ja kohtuastmetest. [27] Asutamislepingu eesmärk ei olnud sellise dialoogi filtreerimine teiste siseriiklike kohtute poolt, olgu kohtute hierarhia riigis milline tahes. Nagu Iirimaa ülemkohus on (eelotsusetaotluse määruse peale esitatud määruskaebuse menetlemisest keeldudes) märkinud: „asutamisleping volitab [madalama astme kohut] ilma ühegi otsese või kaudse reservatsioonita, mis võimaldaks teisel siseriiklikul kohtul selle volituse teostamist takistada.” [28]

20. Sellepärast otsustavad eelotsusetaotluse vajalikkuse üle eelotsusetaotluse esitanud kohus ja Euroopa Kohus. Just see on põhjus, miks eelotsusetaotluse vastuvõetavuse kohta teeb lõpliku otsuse Euroopa Kohus, mitte aga siseriiklikud kohtud, kes seisavad sealses menetlushierarhias eelotsusetaotluse esitanud kohtust kõrgemal. Muidu võib juhtuda, et madalama astme kohtute eelotsusetaotlused kuuluksid siseriikliku õigusnormi või praktika toimel süstemaatiliselt edasikaebamisele, ja seeläbi tekiks olukord, kus riigi õigusnormid võimaldaksid – vähemalt *de facto* – esitada eelotsuse küsimusi ainult kõrgeima astme kohtutel. Oht, mis kaasneb, kui pidada seda küsimust siseriiklikku menetlusõigusesse ja mitte ühenduse õigusesse

26 – Vt nt eespool 23. joonealuses märkuses viidatud kohtuotsus Chanel.

27 – Sarmiento, D., *Poder Judicial e integración europea*, Thomson-Civitas, Madrid, 2004, lk 58.

28 – Iirimaa ülemkohtu 17. juuni 1983. aasta otsus kohtuasjas Campus Oil Ltd jt *vs.* The Minister for Industry and Energy, Ireland, The Attorney General ja Irish National Petroleum Co. Ltd, *Common Market Law Review*, 1, 1984, lk 479.

kuuluvaks, tõuseb esile käesolevas kohtuasjas, kus siseriiklik õigus võimaldab eelotsusetaotluse esitamise määruse eraldi edasi kaevata. See oleks samaväärne sellega, kui siseriiklike menetlusõigusnormidega tohiks muuta EÜ artiklis 234 sätestatud tingimusi eelotsusetaotluse esitamiseks Euroopa Kohtule.

21. Lühidalt, ühenduse õiguse alusel on mis tahes kohus mis tahes liikmesriigis pädev esitama Euroopa Kohtule eelotsuse küsimusi. Seda pädevust ei saa kvalifitseerida siseriikliku õigusega. Sellest tulenevalt järeldan, et EÜ artikkel 234 ei luba kohaldada siseriiklikke õigusnorme, mille alusel võib kohustada siseriiklikke kohtuid eelotsusetaotlust peatama või tagasi võtma.

D. *Neljas küsimus*

22. Neljas küsimus puudutab asutamisõigust. Nagu eelotsusetaotluses märgitud, on Ungari õiguse alusel asutatud äriühingu asukohaks Ungari ühinguõiguse kohaselt tema peakontor (*központi ügyintézés helye*). [29] Teisisõnu eeldatakse, et äriühingu peakontori asukoht langeb kokku tema registreeritud asukohaga. Ungari õiguse alusel asutatud äriühingu peakontori üleviimine – kui see leiab aset Ungari piires – kantakse harilikult äriregistrisse. [30] Eelotsusetaotluses esitatud asjaoludest nähtub, et Cartesio taotleb oma peakontori üleviimist Itaaliasse. Siiski soovib Cartesio jääda registreerituks Ungaris ja seega Ungari ühinguõiguse normide reguleerimisalasse, selle asemel et taasasutada end Itaalia äriühinguna.

23. Ungari ühinguõigus näib rajanevat „tegeliku asukoha" teoorial, mille järgi äriühing peab vastama kõikidele tema tegeliku asukoha riigis kohaldatavatele ühinguõiguse nõuetele. [31] Tõepoolest, tegeliku asukoha teoorias „põimuvad lahutamatult äriühingu riikkondsus ja asukoht" [32]. Seda teooriat täieliselt rakendades keelab Ungari ühinguõigus – nagu kõnealune äriregistri osakond seda tõlgendab ja kohaldab – Ungari juriidilise isiku „eksportimise" teise liikmesriigi territooriumile. Kuigi Ungari ühinguõiguse alusel asutatud äriühingul võib olla majandustegevus või tütarühing teises liikmesriigis, peab tema peakontor jääma Ungarisse. Oma neljanda küsimusega soovib eelotsusetaotluse esitanud kohus teada sisuliselt seda, kas

29 – Cégnyilvántartásról, a cégnyilvánosságról és a bírósági cégeljárásról szóló 1997. évi CXLV. törvény (äriregistrit, äriühinguid puudutava teabe avalikustamist ja kohtu äriregistrimenetlust käsitlev 1997. aasta CXLV seadus) § 16 lõige 1. See säte on sõnastatud järgmiselt: „[…] äriühingu asukoht on koht, kus asub tema peakontor, ning seda peab tähistama silt."

30 – 1997. aasta CXLV seaduse § 34 lõige 1: „Igasugune äriühingu asukoha üleviimine kohta, mis kuulub äriregistrit pidava teise kohtu tööpiirkonda, tuleb registreerida muudatusena selles kohtus, mille tööpiirkonnas on endine asukoht. Viimatinimetatud kohus vaatab läbi taotlused seoses asukohavahetusele eelnevate muudatustega ning annab üleviimiseks oma nõusoleku."

31 – Edwards, V., *EC Company Law*, Oxford: Clarendon Press 1999, lk 336.

32 – *Ibidem.*

EÜ artiklitega 43 ja 48 on vastuolus siseriiklikud õigusnormid, mis ei võimalda selle riigi õiguse alusel asutatud äriühingul tema peakontorit teise riiki üle viia.

24. Ungari valitsus on seisukohal, et käesolev kohtuasi jääb EÜ artiklite 43 ja 48 reguleerimisalast välja. Samale seisukohale asuvad Iirimaa, Poola, Sloveenia ja Ühendkuningriigi valitsus. Teiselt poolt väidavad Cartesio, komisjon ja Madalmaade valitsus, et tegu on asutamisõiguse piiramisega ning EÜ artiklid 43 ja 48 on seega kohaldatavad.

25. Seisukoht, et käesolev kohtuasi jääb asutamislepingus sisalduvate asutamisõiguse sätete reguleerimisalast välja, on minu meelest vale. On selge, et siseriiklike õigusnormidega, mis lubavad äriühingul tema peakontorit üle viia ainult selle riigi territooriumi piires, koheldakse piiriüleseid olukordi ebasoodsamalt kui puhtalt riigisiseseid. [33] Tegelikkuses tähendavad sellised õigusnormid diskrimineerimist liikumisvabaduse teostamisel. [34] Cartesio soovib oma peakontori Itaaliasse üle viia. Sellest ilmneb seega, et Cartesio taotleb teises liikmesriigis „püsiasukohaga ettevõtte vahendusel määramata ajaks planeeritud tegeliku majandustegevuse teostamist" [35]. Nendel asjaoludel on asutamisõigust käsitlevad asutamislepingu sätted selgelt kohaldatavad. [36]

26. Kohtuasjas Daily Mail and General Trust otsustas Euroopa Kohus, et äriühing ei saa tugineda asutamisvabadusele selleks, et viia oma keskne juhtimine üle teise liikmesriiki (Madalmaadesse) eesmärgiga müüa oluline osa oma käibevarast ja kasutada selle müügist saadud tulu omaenda aktsiate ostmiseks ilma kohustuseta tasuda maksu, mida sellistelt tehingutelt päritoluliikmesriigis (Ühendkuningriigis) nõutakse. [37] Ühendkuningriigi ühinguõiguse kohaselt tohtisid äriühingud – maksuhalduri loal – viia oma keskse juhtimise ja haldamise üle teise liikmesriiki, minetamata oma staatust juriidilise isikuna ja jäädes

33 – Sama kohta vt ka 18. novembri 1999. aasta otsus kohtuasjas C-200/98: X ja Y (EKL 1999, lk I-8261, punktid 26–28); 11. märtsi 2004. aasta otsus kohtuasjas C-9/02: Hughes de Lasteyrie du Saillant (EKL 2004, lk I-2409, punktid 42 ja 46); samuti 7. joonealuses märkuses viidatud kohtuotsus SEVIC Systems, punktid 14, 22 ja 23, ning 18. juuli 2007. aasta otsus kohtuasjas C-231/05: Oy AA (EKL 2007, lk I-6373, punktid 31–43).

34 – Vt samuti minu ettepanek liidetud kohtuasjades C-158/04 ja C-159/04: Alfa Vita Vassilopoulos ja Carrefour-Marinopoulos, milles tehti otsus 14. septembril 2006 (EKL 2006, lk I-8135, ettepaneku punktid 41 ja 46).

35 – 25. juuli 1991. aasta otsus kohtuasjas C-221/89: Factortame jt (EKL 1991, lk I-3905, punkt 20). Samuti vt 4. oktoobri 1991. aasta otsus kohtuasjas C-246/89: komisjon *vs.* Ühendkuningriik (EKL 1991, lk I-4585, punkt 21) ja 12. septembri 2006. aasta otsus kohtuasjas C-196/04: Cadbury Schweppes (EKL 2006, lk I-7995, punktid 54 ja 66).

36 – Vt nt 5. oktoobri 2004. aasta otsus kohtuasjas C-442/02: CaixaBank France (EKL 2004, lk I-8961, punkt 11 ja viidatud kohtupraktika).

37 – 27. septembri 1988. aasta otsus kohtuasjas 81/87 (EKL 1988, lk 5483, punkt 7).

Ühendkuningriigis registreeritud äriühinguks.[38] Siiski oli maksuhaldur vaidlusaluses olukorras selle üleviimise vastu ja jäi seisukohale, et äriühing peaks enne oma residentsuse Ühendkuningriigist väljaviimist müüma vähemalt osa varadest.[39] Euroopa Kohus lükkas tagasi äriühingu seisukoha, et maksuhaldur on rikkunud asutamisõigust. Arvestades eri liikmesriikide ühinguõiguse normide erinevusi, märkis Euroopa Kohus, et äriühingud eksisteerivad ainult siseriikliku õiguse toimel ning et „asutamislepingut ei saa tõlgendada nii, et sellega antakse ühe liikmesriigi õiguse alusel asutatud äriühingule õigus viia oma keskne juhtimine ja haldamine üle teise liikmesriiki ning seejuures säilitada oma õiguslik seisund esimese liikmesriigi õigusaktide alusel asutatud äriühinguna"[40]. See näitab, et äriühingu „elu ja surma" tingimuste üle otsustab ainuüksi see liikmesriik, mille seaduste alusel äriühing on asutatud.[41] Tuleb leppida sellega, et mida riik on andnud, võib riik ka ära võtta.

27. Samas on äriühingute asutamist käsitlev kohtupraktika pärast kohtuasjas Daily Mail and General Trust tehtud otsust edasi arenenud ning Euroopa Kohtu lähenemisviis on muutunud rafineeritumaks.[42] Mööndavasti on selle arenguga kaasnenud mitmeid vastuolulisi signaale kohtupraktikas. Eelkõige kohtuasjades Centros[43], Überseering[44] ja Inspire Art[45] tehtud otsuste tulemusel liikus kohtupraktika vastupidises suunas võrreldes seisukohaga, mille võttis Euroopa Kohus kohtuasjas Daily Mail and General Trust. Täpsemalt lükkas Euroopa Kohus järjepidevalt tagasi argumendi, et siseriiklikud ühinguõiguse normid peaksid jääma asutamisõigust käsitlevate asutamislepingu sätete reguleerimisalast välja. Näiteks märkis Euroopa Kohus kohtuotsuses Inspire Art järgmist: „see, et Inspire Art asutati Ühendkuningriigis eesmärgiga hoida kõrvale Madalmaade ühinguõiguses sätestatud rangematest õigusnormidest eelkõige miinimumkapitali ja aktsiate eest tehtavate sissemaksete osas, ei tähenda, et EÜ artiklites 43 ja 48 sätestatud asutamisvabadus ei hõlma selle äriühingu filiaali asutamist Madalmaades"[46]. Niisugune avaldus on fundamentaalselt vastuolus mõttega, et äriühingute asutamise ja toimimise määravad üksnes liikmesriikide erinevad õigusaktid.

28. Tehti mitmeid pingutusi – sealhulgas Euroopa Kohtu poolt –, et eristada kohtuasja Daily Mail and General Trust asjaolude põhjal kohtuasjadest Centros, Überseering ja Inspire

38 – Eespool viidatud kohtuotsus Daily Mail and General Trust, punktid 3 ja 5.

39 – Eespool viidatud kohtuotsus Daily Mail and General Trust, punkt 8.

40 – Eespool viidatud kohtuotsus Daily Mail and General Trust, punkt 24.

41 – Eespool viidatud kohtuotsus Daily Mail and General Trust, punkt 19: „Tuleks meeles pidada, et erinevalt füüsilistest isikutest on äriühingud õigustekkelised subjektid ning – kehtiva ühenduse õiguse järgi – siseriiklikust õigusest tekkinud subjektid. Nad eksisteerivad ainult eri siseriiklike õigusnormide toimel, mis määravad nende asutamise ja toimimise."

42 – Tegelikult on Euroopa Kohtu lähenemisviis hakanud meenutama kohtujurist Darmoni lähenemisviisi kohtuasjas Daily Mail and General Trust.

43 – 9. märtsi 1999. aasta otsus kohtuasjas C-212/97 (EKL 1999, lk I-1459).

44 – 5. novembri 2002. aasta otsus kohtuasjas C-208/00 (EKL 2002, lk I-9919).

45 – 30. septembri 2003. aasta otsus kohtuasjas C-167/01 (EKL 2003, lk I-10155).

46 – Eespool 45. joonealuses märkuses viidatud kohtuotsus Inspire Art, punkt 98.

Art, keskendudes sellistele aspektidele nagu esmane asukoht vastandatult teisesele asukohale ning riiki saabuv asukohamuudatus vastandatult riigist välja suunatud asukohamuudatusele. Siiski ei ole üllatav, et need pingutused ei olnud kunagi täiesti veenvad. [47] Eelkõige ei ole EÜ artiklitele 43 ja 48 Euroopa Kohtu poolt loodud analüütilise raamistikuga kunagi kooskõlas olnud eristada olukordi, kus liikmesriik takistab või keelab tema *enda* ühinguõiguse alusel asutatud äriühinguid taotlemast asukohta välisriigis, ja olukordi, kus asutamisvabadust piirab *vastuvõttev* liikmesriik. [48] Liiati kaldus niisugune eristamine kõrvale Euroopa Kohtu põhjenduskäigust kohtuotsuses Daily Mail and General Trust. [49] Nagu kohtujurist Tizzano kohtuasjas SEVIC Systems õigesti märkis: „[S]amast kohtupraktikast tuleneb veel, et EÜ artikkel 43 ei piirdu selle keelamisega, et liikmesriik takistab või piirab välisriigist pärit ettevõtjate asutamist enda territooriumil, vaid välistab ka selle, et liikmesriik takistaks siseriiklike ettevõtjate asutamist teises liikmesriigis. […] Teisisõnu on keelatud nii liikmesriigi territooriumile „sissepääsu" kui ka sealt „väljapääsu" piirangud." [50]

29. Minu arvates on probleem selles, et eespool osundatud avaldused, mis pärinevad kohtuotsusest Daily Mail and General Trust ja kohtuotsusest Inspire Art, ei kajasta kuigi täpselt kohtupraktikat ja selle aluseks olevat loogikat. Ühelt poolt – hoolimata sellest, millele osutavad kohtuotsused Inspire Art ja Centros – ei pruugi asutamisõigusele tuginemine alati olla edukas selleks, et viia äriühingu asukoht nominaalselt teise liikmesriiki ainsa eesmärgiga hiilida mööda omaenda riigi ühinguõigusest. Oma hiljutises otsuses kohtuasjas Cadbury Schweppes kordas Euroopa Kohus, et „asjaolu, et äriühing on asutatud mõnes liikmesriigis selleks, et tema suhtes kohaldataks soodsamat maksustamiskorda, ei ole *iseenesest* piisav järeldamaks, et tegemist on asutamisvabaduse kuritarvitamisega" [51]. Siiski rõhutas Euroopa Kohus samuti, et liikmesriigid võivad võtta meetmeid takistamaks „selliste puhtalt kunstlike skeemide loomist, millel puudub majanduslik sisu" ja mille eesmärk on vältida siseriiklike õigusnormide kohaldamist. [52] Eelkõige ei välista asutamisõigus liikmesriikide ettevaatlikkust „riiulifirmade" või „varifirmade" suhtes. [53] Minu arvates kujutab see endast kohtuotsuste Centros ja Inspire Art olulist kvalifitseerimist, aga ka taaskordset kinnitust väljakujunenud

47 – Tutvumiseks ülevaate ja kriitikaga teooriate kohta, milles püütakse selgitada erinevusi ühelt poolt kohtuotsuse Daily Mail and General Trust ja teiselt poolt kohtuotsuste Centors ja Überseering vahel, vt: Ringe, W.-G., „No Freedom of Emigration for Companies?", *European Business Law Review*, 2005, lk 621.

48 – Vt eespool 43. joonealuses märkuses viidatud kohtuotsus Centros; 44. joonealuses märkuses viidatud kohtuotsus Überseering; 45. joonealuses märkuses viidatud kohtuotsus Inspire Art; 13. aprilli 2000. aasta otsus kohtuasjas C-251/98: Baars (EKL 2000, lk I-2787, punkt 28) ja 33. joonealuses märkuses viidatud kohtuotsus Hughes de Lasteyrie du Saillant, punkt 42.

49 – Eespool 37. joonealuses märkuses viidatud kohtuotsus Daily Mail and General Trust, punkt 16.

50 – Kohtujurist Tizzano ettepanek eespool 7. joonealuses märkuses viidatud kohtuasjas SEVIC Systems, ettepaneku punkt 45. Euroopa Kohus kinnitas kohtujuristi seisukohti oma otsuse punktides 22 ja 23.

51 – Eespool 35. joonealuses märkuses viidatud kohtuotsus Cadbury Schweppes, punkt 37 (kohtujuristi kursiiv). Tuleb tähele panna, et Euroopa Kohus viitas kohtuotsuse Inspire Art punktile 96, kuid valis pisut teistsuguse sõnastuse („üksnes selleks" asemel „selleks").

52 – Eespool 35. joonealuses märkuses viidatud kohtuotsus Cadbury Schweppes, punktid 51–55.

53 – Eespool 35. joonealuses märkuses viidatud kohtuotsus Cadbury Schweppes, punkt 68.

kohtupraktikale, mis käsitleb ühenduse õiguse kuritarvitamise keelu põhimõtet,[54] kuigi Euroopa Kohus kasutab jätkuvalt ja õigustatult kuritarvitamise mõistet oluliste kitsendustega.[55]

30. Teiselt poolt, hoolimata sellest, millele näib osutavat kohtuotsus Daily Mail and General Trust, ei välista Euroopa Kohus *a priori* teatavaid liikmesriikide õigusaktide osi asutamisõiguse kohaldamisalast.[56] Euroopa Kohus keskendub hoopis *mõjule*, mida siseriiklikud õigusnormid või praktika võivad avaldada asutamisvabadusele, ning hindab selle mõju vastavust asutamislepinguga tagatud asutamisõigusele. Äriühingute asutamist käsitlevate siseriiklike õigusnormide osas on Euroopa Kohtu lähenemisviis ajendatud kahest asjaolust. Esiteks on liikmesriikidel kehtiva ühenduse õiguse kohaselt vabadus valida, kas nad soovivad tegeliku asukoha teoorial või asutamisteoorial põhinevat süsteemi, ning eri liikmesriigid on tõepoolest otsustanud vägagi erinevate asutamisreeglite kasuks. Teiseks eeldab asutamisvabaduse tõhus teostamine vähemalt teataval määral vastastikust tunnustamist ja nende eri reeglistike kooskõlastamist. Selle lähenemisviisi tulemusel respekteeritakse harilikult kohtupraktikas äriühinguid käsitlevaid siseriiklikke õigusnorme hoolimata sellest, kas need õigusnormid põhinevad tegeliku asukoha teoorial või asutamisteoorial. Samal ajal tähendab asutamisõiguse tõhus teostamine sedagi, et kumbagi teooriat ei saa kohaldada selle täies loogilises ulatuses – seni on selle parimaks näiteks ehk kohtuasi Überseering.[57]

31. Kokkuvõttes arvan, et kehtiva ühenduse õiguse põhjal on võimatu väita, et liikmesriikidel on täielik vabadus otsustada oma siseriiklike õigusnormide alusel asutatud äriühingute „elu ja surma" üle hoolimata selle tagajärgedest asutamisvabaduse suhtes. Muidu oleks liikmesriigil *carte blanche* tema õigusaktide alusel asutatud äriühingu „surmamõistmiseks" lihtsalt sellepärast, et see äriühing otsustas teostada asutamisvabadust. Ühendusesisene peakontori üleviimine võib eeskätt väikeste ja keskmise suurusega äriühingute jaoks olla lihtne ja tõhus moodus

54 – Vt kohtujurist Darmoni ettepanek eespool 37. joonealuses märkuses viidatud kohtuasjas Daily Mail and General Trust, ettepaneku punkt 9 ja viidatud kohtupraktika. Olen käsitlenud ühenduse õiguse kuritarvitamise keelu põhimõtet üksikasjalikult kohtuasjas C-255/02: Halifax jt, milles tehti kohtuotsus 21. veebruaril 2006 (EKL 2006, lk I-1609). Vt samuti de la Feria, R., „Prohibition of abuse of (Community) law: The creation of a new general principle of EC Law through tax", *Common Market Law Review*, 45, 2008, lk 405–408.

55 – Õiguste kuritarvitamise keelu põhimõtet on kirjeldatud kui „algselt kahjutuna tunduvat ravimit, millel võivad olla väga ebameeldivad järelmõjud" (Gutteridge, H. C., „Abuse of Rights", *Cambridge Law Journal*, 5, 1933–1935, lk 22, 44). Sellepärast tundub mõistlik kohaldada seda väga ettevaatlikult.

56 – „Ei ole olemas suveräänsustuuma, millele liikmesriigid sellisena saaksid tugineda ühenduse vastu." (Lenaerts, K., „Constitutionalism and the many faces of federalism", *American Journal of Comparative Law*, 38, 1990, lk 205 jj ning lk 220). Vt nt 13. detsembri 2005. aasta otsus kohtuasjas C-446/03: Marks & Spencer (EKL 2005, lk I-10837, punkt 29) ja (maksustamise valdkonnas) 13. märtsi 2007. aasta otsus kohtuasjas C-524/04: Test Claimants in the Thin Cap Group litigation (EKL 2007, lk I-2107, punkt 25); (välisjulgeolekupoliitika valdkonnas) 14. jaanuari 1997. aasta otsus kohtuasjas C-124/95: Centro-Com (EKL 1997, lk I-81, punkt 25) ja (sotsiaalpoliitika valdkonnas) 11. detsembri 2007. aasta otsus kohtuasjas C-438/05: Viking Line (EKL 2007, lk I-10779, punkt 40). Niivõrd kui nimetatud valdkonnad kuuluvad liikmesriikide pädevusse, peavad nad seda pädevust ikkagi teostama kooskõlas ühenduse õigusega.

57 – Viidatud eespool 44. joonealuses märkuses. Selles kohtuasjas käsitleti Saksa õigusnorme, mis võimaldasid algatada kohtumenetlust ainult teo- ja õigusvõimelistel isikutel, kusjuures äriühinguid peeti rangelt *Sitztheorie* kohaselt õigusvõimeliseks ainult siis, kui nende tegelik juhtimise keskus asus Saksamaal. Vastavalt Euroopa Kohtu otsuse punktile 93 on teises liikmesriigis nõuetekohaselt registreeritud ja seal asuva äriühingu ilmajätmine õigusest olla kohtumenetluse pool „samaväärne asutamisvabaduse lauseitamisega", mida ei saa õigustada üldiste huvidega seotud alustel.

tegeliku majandustegevuse alustamiseks teises liikmesriigis, ilma et nad peaksid seisma silmitsi haldus- ja muude kuludega, mis tuleneksid kohustusest esiteks äriühing päritoluriigis lõpetada ja seejärel äriühing sihtliikmesriigis täielikult taasasutada. Lisaks, nagu komisjon õigesti rõhutas, võib äriühingu lõpetamine ühes liikmesriigis ja seejärel äriühingu taasasutamine teise liikmesriigi õiguse alusel võtta märkimisväärse aja, mille kestel asjaomane äriühing võib olla üldse tegutsemisvõimetu.

32. Ehkki käesolevas kohtuasjas tuleneb vaidlusalune asutamisvabaduse kitsendus otse siseriiklikest õigusnormidest äriühingute asutamise ja toimimise kohta, tuleb seega küsida, kas selliseid õigusnorme saab põhjendada üldise huviga [58] nagu näiteks kuritarvituste või kelmuste ärahoidmine [59] või näiteks võlausaldajate, vähemusosanike, töötajate või maksuhalduri huvide kaitsega. [60]

33. Neid huve arvestades võib olla vastuvõetav, et liikmesriik seab omaenda siseriikliku ühinguõiguse alusel asutatud äriühingule teatavaid tingimusi, enne kui see saab oma peakontori välisriiki üle viia. [61] Näiteks võib liikmesriik olla seisukohal, et ta ei suuda seda äriühingut edaspidi enam tõhusalt kontrollida, ning sellepärast nõuda äriühingult tema põhikirja muutmist selliselt, et äriühingu tegevus ei oleks enam täielikult reguleeritud ühinguõigusega, mille alusel ta asutati. [62]

34. Käesolevas kohtuasjas ei ole siiski tegu sellise olukorraga. Kõnealused õigusnormid ei võimalda Ungari õiguse alusel asutatud äriühingul üldse peakontorit teise liikmesriiki üle viia. Ungari õiguses, nagu äriregistri osakond seda kohaldab, mitte ainult ei seata sellisele üleviimisele tingimusi, vaid nõutakse äriühingu likvideerimist. On raske näha – eriti kuna Ungari valitsus ei ole esitanud mingeid põhjendusi –, kuidas selline „asutamisvabaduse lauseitamine” [63] saaks olla üldistes huvides. [64]

58 – 30. novembri 1995. aasta otsus kohtuasjas C-55/94: Gebhard (EKL 1995, lk I-4165, punkt 37); eespool 37. joonealuses märkuses viidatud kohtuotsus CaixaBank France, punkt 11; 28. veebruari 2008. aasta otsus kohtuasjas C-293/06: Deutsche Shell (EKL 2008, lk I-1129, punkt 28).

59 – Eespool 35. joonealuses märkuses viidatud kohtuotsus Cadbury Schweppes, punktid 51–55.

60 – Eespool 44. joonealuses märkuses viidatud kohtuotsus Überseering, punkt 92, ja 7. joonealuses märkuses viidatud kohtuotsus SEVIC Systems, punkt 28.

61 – Vt analoogia põhjal nõukogu 8. oktoobri 2001. aasta määruse (EÜ) nr 2157/2001 Euroopa äriühingu (SE) põhikirja kohta (EÜT 2001, L 294, lk 1; ELT eriväljaanne 06/04, lk 251) artikkel 8.

62 – Nagu see on näiteks määrusega nr 2157/2001 sisseseatud süsteemis.

63 – Eespool 44. joonealuses märkuses viidatud kohtuotsus Überseering, punkt 93.

64 – Vt samuti eespool 7. joonealuses märkuses viidatud kohtuotsus SEVIC Systems, punktid 29 ja 30.

35. Sellepärast teen Euroopa Kohtule ettepaneku vastata siseriikliku kohtu neljandale küsimusele järgmiselt: „EÜ artiklitega 43 ja 48 on vastuolus siseriiklikud õigusnormid, mis muudavad võimatuks asjaomase riigi õiguse alusel asutatud äriühingu peakontori üleviimise teise liikmesriiki."

III. Ettepanek

36. Eespool esitatud kaalutlusi arvestades teen Euroopa Kohtule ettepaneku vastata Szegedi Ítélőtábla esitatud küsimustele järgmiselt:

1. Sellises olukorras nagu käesolevas kohtuasjas käsitletav võib kõrgema astme kohus esitada Euroopa Kohtule eelotsuse küsimusi madalama astme kohtu otsuse peale esitatud edasikaebuse menetlemisel ka siis, kui madalama astme kohtu menetlus ega apellatsioonimenetlus ei ole võistlevad menetlused.

2. Sellest, et siseriikliku kohtu otsuse peale esitatavas kaebuses tuleb piirduda õiguslike asjaoludega ja et sellisel kaebusel ei ole automaatselt täitmist peatavat mõju, ei tulene, et asjaomasel kohtul on EÜ artikli 234 kolmandas lõigus sätestatud kohustus.

3. EÜ artikkel 234 ei luba kohaldada selliseid siseriiklikke õigusnorme, mille alusel võib kohustada siseriiklikke kohtuid eelotsusetaotluse peatama või tagasi võtma.

4. EÜ artiklitega 43 ja 48 on vastuolus siseriiklikud õigusnormid, mis muudavad võimatuks asjaomase riigi õiguse alusel asutatud äriühingu peakontori üleviimise teise liikmesriiki.

EUROOPA KOHTU OTSUS (suurkoda)

16. detsember 2008 *

Kohtuasjas C-210/06,

mille ese on EÜ artikli 234 alusel Szegedi Ítélőtábla (Ungari) 20. aprilli 2006. aasta otsusega esitatud eelotsusetaotlus, mis saabus Euroopa Kohtusse 5. mail 2006, menetluses

Cartesio Oktató és Szolgáltató bt,

EUROOPA KOHUS (suurkoda),

koosseisus: president V. Skouris, kodade esimehed P. Jann, C. W. A. Timmermans (ettekandja), A. Rosas, K. Lenaerts, A. Ó Caoimh ja J.-C. Bonichot, kohtunikud K. Schiemann, J. Makarczyk, P. Kūris, E. Juhász, L. Bay Larsen ja P. Lindh,

kohtujurist: M. Poiares Maduro,
kohtusekretär: ametnik B. Fülöp,

* Kohtumenetluse keel: ungari.

arvestades kirjalikus menetluses ja 10. juuli 2007. aasta kohtuistungil esitatut,

arvestades kirjalikke märkusi, mille esitasid:

– Cartesio Oktató és Szolgáltató bt, esindajad: *ügyvéd* G. Zettwitz ja *ügyvéd* P. Metzinger,

– Ungari valitsus, esindajad: J. Fazekas ja P. Szabó,

– Tšehhi valitsus, esindaja: T. Boček,

– Iirimaa, esindaja: D. O'Hagan, keda abistasid A. Collins, *SC*, ja N. Travers, *BL*,

– Madalmaade valitsus, esindajad: H. G. Sevenster ja M. de Grave,

– Poola valitsus, esindaja: E. Ośniecka-Tamecka,